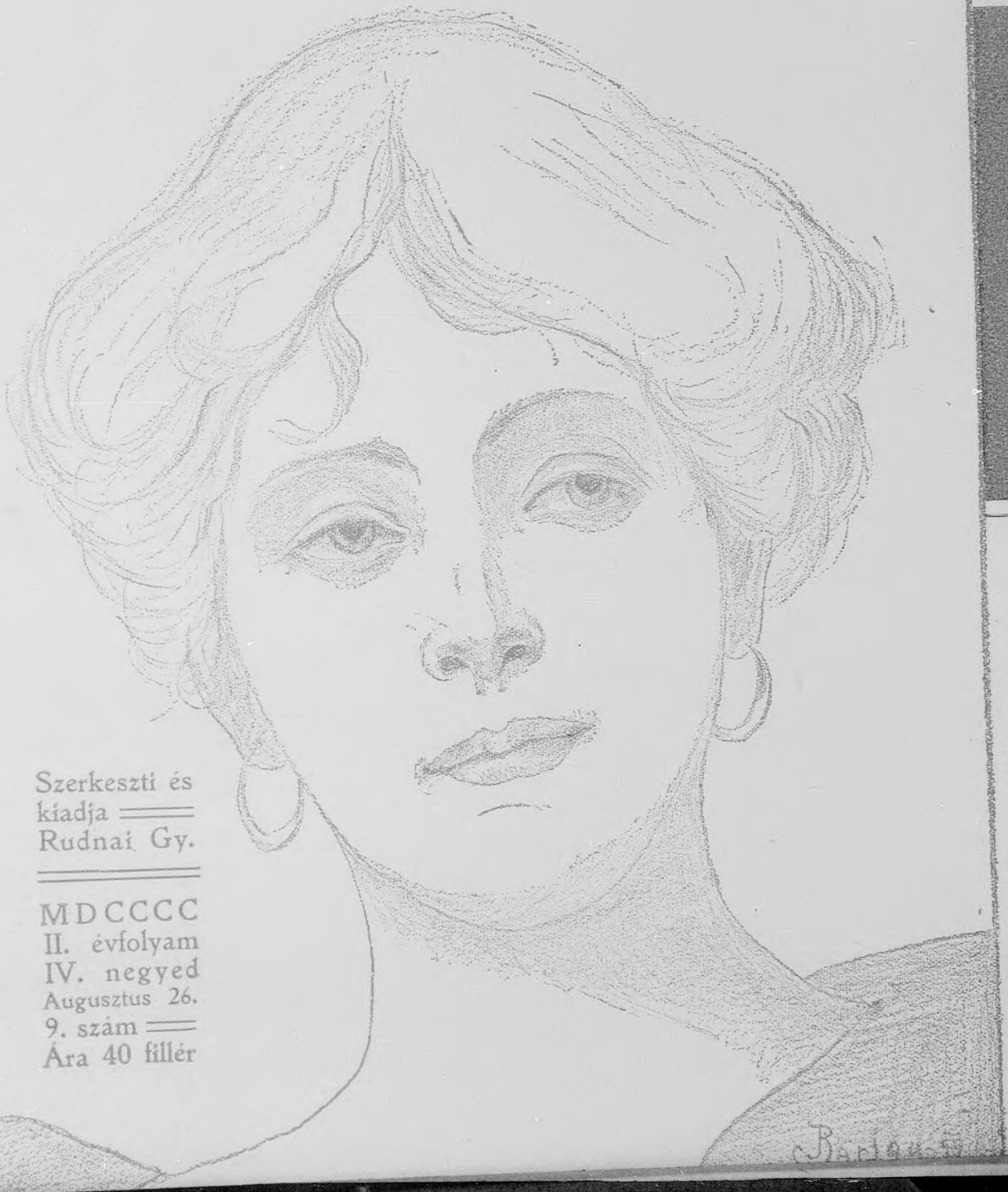

MŰVÉSZVILÁG

Szerkeszti és
kiadja ———
Rudnai Gy.

—————
MDCCCC
II. évfolyam
IV. negyed
Augusztus 26.
9. szám ———
Ára 40 fillér

HORNYÁNSZKY VIKTOR

CS. ÉS KIR. UDV.
KÖNYVNYOMDÁJA

— BUDAPESTEN —

KÖRUTI FÜRDŐ ÉS GŐZMOSÓ

Gőz- és porcellán kádfürdők. Hidegvíz-kúra. Villamos fürdők. * Fedett uszoda. A gőzmosóda gyorsan és pontosan teljesíti megbízásait. BUDAPEST, VII. kerület, Erzsébet-körút 51-53.

HAHN J. KÁROLY

úri divat-üzletében
VI., Teréz-körút 10. sz.

a lelegegánsabb és legdivatosabb úri divat-
cikkek jutányos áron kaphatók.

Kivonat ruha-árúházam árjegyzékéből.

Saját készítmény! Különösen figyelembe ajánlom, hogy a ruhák legnagyobb része honi gyártmány és tiszta gyapjuszövetekből készülnek

Férfiöltönyök	korona	24.-	28.-	32.-	36.-	és feljebb
Férfifelöltő	"	24.-	28.-	32.-	36.-	" "
Loden- v. teveszőr havelock	"	16.-	20.-	24.-	28.-	" "
Nadrágok	"	8.-	10.-	12.-	14.-	" "
Piqué-mellény	"	5.-	6.-	8.-	10.-	" "
Divatszövetből mellény	"	8.-	10.-	12.-	14.-	" "
Bársonymellény	"	10.-	12.-	14.-	16.-	" "

Vidéki megrendeléseknél a kabátnak mellbősége, a nadrágnak belső hossza kitüntetendő.

LUKÁCS GYULA ezelőtt Krausz Lipót Fia
IV., Kossuth Lajos-utca 18. sz. az Udvari-kávéház mellett.

ANGOL ÉS AMERIKAI SPORTCIKKEK

Angol footballok „MATCH” nagyságban, amerikai gummival 3.40 és följebb. Amerikai footballcipők, párja 6.50-7.50. Rendelésnél a lábfej hossza elég. Fiuknak 5.90. Csapatíngek, hosszú csikos flanelből, a kontinens részére egyedüli raktár, az összes egyleti színekben, darabja 2.10, 2.30, 2.50. Footballpumpák drbjá 1.50. Gummifüzlők 1.-, 1.50. Szárcsontvédők, vászon és bőrből, drbjá 50 és 65 kr. Kapuvédkeztyük. Amerikai szöges futócipők és parafák. Vívó és az összes atlétikai cikkek. Vidékre gondos szétküldés. Meg nem felelő árukat visszaveszünk.

Sport-üzlet PLOKL ÉS HAAS
BUDAPEST, VI. ker., Andrássy-út 13. szám.

EGYEDÜLI RAKTÁR AZ ORSZÁGBAN

ÉPÍTKEZÉSI MUNKÁLATOKAT

tervezéseket, költségvetéseket, átalakításokat javításokat, vagyis az épületeknél előforduló bármily műszaki munkálatokat helyben vagy vidéken gyorsan és pontosan eszközöl:

BORSODY ÉS SCHER

— építésszek és vállalkozók irodája —
Budapest, VIII., Kerepesi-út 73.

⊙ ELEGÁNS FÉRFI RUHÁKAT KÉSZÍTENEK ⊙

LEITERSDORFER D. ÉS FIA

— FÉRFI SZABÓK —
BUDAPEST, IV., KORONAHÉRCÉG-U. 6.

Angol és skót szövetkülönlegességek * Magyar díszruhák * Jutányos árak * Pontos kiszolgálás.

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására adni, hogy

VII., KIRÁLY-ÚTCA · 79.

alatt levő gyári helyiségemben egy külön elárúsító helyet létesítettem, a melyben kizárólag olcsó fajta gyártmányaimat árúsítom s ez által mindenkinek alkalmat nyújtok arra, hogy jutányos árért szakszerű kivitelben készült gyártmányaimat, úgymint szalmazsákokat, derékaljakat, paplanokat, mindennemű vas- és fémbutort, valamint más lakásberendezési cikkeket a legolcsóbban beszerezhesse. Midőn ezen új árúházam megtekintésére a n. é. közönséget fölkérem, ajánlom magamat kiváló tisztelettel

STEINSCHNEIDER JAKAB

ő es és kir. fensége Klotild főh.-assz. udv. szállítója
csász. és kir. szabad. ágy-, fehér- és butornemű gyáros.

GLORIA

* fényképnagyító és arc-
képfestészeti műintézet *
Budapest, VII. Király-u. 33.

ELVÁLLAL: —
bromezüst-papírra
életnagyságú fényké-
peket, valamint olaj-
festményeket, aqua-
rell, pastell és kréta-
rajzokat jutányos ár
mellett.

Fényképészek, festők, rajzolóok és műkedvelők
részére nyers nagyítások és konturok jutányos áron eszközöltenek.

KERÉKPÁROKAT ÉS ALKATRÉSZEKET

30 százalék ár-
engedménnyel a
gyári áron alul
szállít

LÁNG J. FIA
kerékpár nagyraktára
BUDAPEST
VIII., József-körút 41. sz.

Árjegyzékek ingyen!
Javítások saját mű-
helyünkben olcsón és
szakszerűen

ERDÉLYI

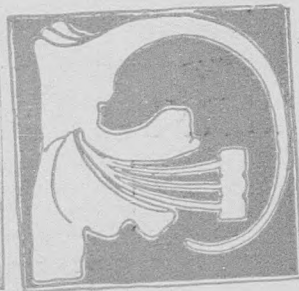
CS. ÉS KIR. UDVARI FÉNYKÉPÉSZ,
A NÉMET CSÁSZÁR ÉS POROSZ. KIRÁLY
Ő FELSÉGE UDVARI SZÁLLÍTÓJÁNAK

MŰTERME

IV., Ujvilág-u. 2.
(a Kossuth Lajos-
utca sarkán).

Fényképfelvételek mű-
vészes kivitelben. *
Aquarell s platinképek.

MŰVÉSZVILÁG

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI ÉS TÁRSADALMI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁR: EGÉSZ ÉVRE . . 16.—KOR.
FEL ÉVRE . . . 8.—
NEGYED ÉVRE . . 4.—
EGY HÓNAPRA . 1.60 —
EGYES SZÁM 40 FILLÉR
Megjelenik hetenként egyszer

Szerkesztőség és kiadóhivatal BUDAPEST, VI., Teréz-körút 33.

ÉPÍTKEZÉSI MUNKÁLATOKAT

tervezéseket, költségvetéseket, átalakításokat javításokat, vagyis az épületeknél előforduló bármily műszaki munkálatokat helyben vagy vidéken gyorsan és pontosan eszközöl:

BORSODY ÉS SCHER

— építészek és vállalkozók irodája —
Budapest, VIII., Kerepesi-út 73.

≡ PÁRTOLJUK ≡

a magyar ipart és magyar munkást,
mert elvem, csupán hazai anyagok
feldolgozása magyar munkások által

FÖLTÜNŐ OLCSÓSÁG

Óriási forgalom, kevés haszonnal es b. vevőim pontos és jó kiszolgálása.

FÉRFI CIPŐK:

Sima, borjúbőrből . . . 3— frt.
Betétes, borjúbőrből . . . 3-20
Fűzös, borjúbőrből . . . 3-50
Fűzös vagy cugos, sárga
bagaria bőrből . . . 3-89
Szalonlakk, cugos vagy
fűzös 4—

NŐI CIPŐK:

Cugos, zergebőrből . . . 3— frt.
Fűzös, zergebőrből . . . 3-20
Fűzös v. cugos, szines
bőrből 3-50
Cugos, Ebelastinból . . . 2-70
Szalonlakk, cugos vagy
fűzös 3-50

Csevreaux-, szarvas- v. keztüübőrből, igen elegáns 5— frt.
Továbbá minden fajta női-, férfi- és gyermekcipők óriás választékban,
feltűnő, elegáns kivitelben, hallatlan olcsó árban. — Vidéki rendelésekre
különös gond fordítatik. — Csomagolás és képes árjegyzék ingyen.

KRAUSZ ÉS TÁRSA
BUDAPEST, VII., Király-u. 91.

☉ ELEGÁNS FÉRFI RUHÁKAT KÉSZÍTENEK ☉

LEITERSDORFER D. ÉS FIA

FÉRFI SZABÓK

BUDAPEST, IV., KORONAHÉRCÉG-U. 6.

Angol és skót szövetskülönlegessé-
gek * Magyar díszruhák * Jutá-
nyos árak * Pontos kiszolgálás.

HAHN J. KÁROLY

úri divat-üzletében
VI., Teréz-körút 10. sz.

a lelegegánsabb és legdivatosabb úri divat-
cikkek jutányos áron kaphatók.

„LINOLEUM” szőnyegraktár

MILDNER D.
BUDAPEST, IV. ker., Váci-utca 26.

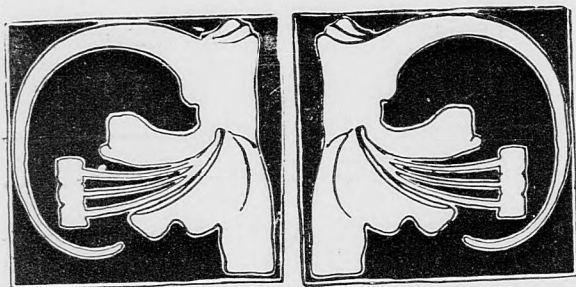
LINOLEUM-FUTÓK
LINOLEUM-ELŐZÉK

LINOLEUM helységek beborítására
„LINOLEUM” egészségügyileg elismert
legjobb, legolcsóbb és legtartósabb padló-
terítő, pormentes, hangtompító, ruganyos,
foglatat nélkül

KÖRUTI FÜRDŐ ÉS GŐZMOSÓ

Gőz- és porcellán kádfürdők. Hidegvíz-kúra.
Villamos fürdők. * Fedett uszoda.
A gőzmosóda gyorsan és pontosan teljesíti megbízásait.
BUDAPEST, VII. kerület, Erzsébet-körút 51-53.

≡ MŰVÉSZVILÁG ≡

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI ÉS TÁRSADALMI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁR: EGÉSZ ÉVRE . . . 16.— KOR
 FÉL ÉVRE . . . 8.— "
 NEGYED ÉVRE . . . 4.— "
 EGY HÓNAPRA . . . 1.60 "
 EGYES SZÁM 40 FILLÉR
 Megjelenik hetenként egyszer

Szerkesztőség és kiadóhivatal BUDAPEST, VI., Teréz-körút 33.

≡ ERDÉLYI ≡

CS. ÉS KIR. UDVARI FÉNYKÉPÉSZ, A NÉMET CSÁSZÁR ÉS POROSZ KIRÁLY
 Ó FELSÉGE UDVARI SZÁLLÍTÓJÁNAK

MŰTERME

IV., Ujvilág-u. 2.
 (a Kossuth Lajos-
 utca sarkán).

Fényképfelvételek mű-
 vésziés kivitelben *
 Aquarell s platinképek.

A MAGYAR HÁZIIPARI CIKKEKET

kalotaszegi varrottások, föl-
 vidéki hímzések, torontáli
 szőnyegek stb., a melyek
 eddig a kerepesi-úti háziipar
 bazárban voltak kaphatók,
 a magyar királyi kereske-
 delmi múzeum üzletvezető-
 sége megbízásából árusítjuk
 és kérjük a n. é közönség
 becses pártfogását

KANITZ FERENC és Tsa.
 — vászon- és fehérnemű-raktár —

BUDAPEST
 IV. ker., Kossuth Lajos-utca 11

Fényképészek, festők, rajzolók és műkedvelők
 részére nyers nagyítások és konturok jutányos áron eszközöltetnek.

GLORIA

* fényképnagyító és arc-
 képfestészeti műintézet *

Budapest, VII. Király-u. 33.

ELVÁLLAL: —
 bromezüst-papírra
 életnagyságú fényké-
 peket, valamint olaj-
 festményeket, aqua-
 rell, pastell és kréta-
 rajzokat jutányos ár
 mellett.

GLORIA

* fényképnagyító és arc-
képfestészeti műintézet *

Budapest, VII. Király-u. 33.

ELVÁLLAL:
—
bromezüst-papírra
életnagyságú fényké-
peket, valamint olaj-
festményeket, aqua-
rell, pastell és kréta-
rajzokat jutányos ár
mellett.

Fényképészek, festők, rajzolók és műkedvelők
részére nyers nagyítások és konturok jutányos áron eszközöltetnek.

A MAGYAR HAZIPARI CIKKEKET

balolaszegi varrottások, föl-
vidéki hímzések, torontali
szőnyegek stb., a melyek
eddig a kerepesi-úti házipar-
bazarban voltak kaphatók,
a magyar királyi kereske-
delmi múzeum üzletvezető-
sége megbízásából árusítjuk
és kérjük a n. é. közönség
bebecs pártfogását.

KANITZ FERENC és Tsa.

— vászon- és fehémemű-raktár —

BUDAPEST

IV. ker., Kossuth Lajos-utca 11.

ERDÉLYI

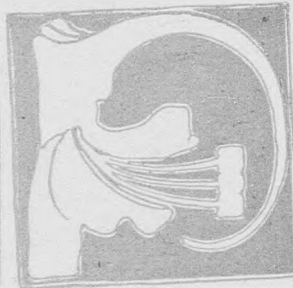
CS. ÉS KIR. UDVARI FÉNYKÉPÉSZ,
A NÉMET CSÁSZÁR ÉS POROSZ KIRÁLY
Ő FELSÉGE UDVARI SZÁLLÍTÓJÁNAK

MŰTERME

IV., Ujvilág-u. 2.
(a Kossuth Lajos-
utca sarkán).

Fényképfelvételek mű-
vésziés kivitelben. *
Aquarell s platinképek.

MŰVÉSZVILÁG

SZÉPIRODALMI, MŰVÉSZETI ÉS TÁRSADALMI HETILAP

ELŐFIZETÉSI ÁR: EGÉSZ ÉVRE 16.—KÖR.
FEL ÉVRE 8.—
NEGYED ÉVRE 4.—
EGY HÓNAPRA 1.60 —
EGYES SZÁM 40 FILLÉR
Megjelenik hetenként egyszer

Szerkesztőség és kiadóhivatal BUDAPEST, VI., Teréz-körút 33.

≡ MŰVÉSZVILÁG ≡ 9.2.

* GYÜLÉSEZŐ PROLETÁROK

szellemi munka proletárai nem lobogtatnak véres zászlót, s nem indítanak sztrájkmozgalmakat, — csak gyűléseznek és petitionálnak. Betűvetéssel szerzik meg mindennapi száraz kenyérüket, az úton keresnek orvoslást bajaikra is.

A minapában a bírósági kezelőtisztek gyűltek tanácskozásra, hogy meghányják-vessék bajaikat, s kérvényt intézzenek a fő-főprincipálishoz, melyben helyzetük javításáért esedeznek. Megelégszenek az ötszáz forintos minimummal is, csak azt kérik, hogy férfikoruk delén eljussanak a nyolcszáz-kilencszáz forintos fizetésig.

Még csak gondolatnak is borzasztó, hogy ezerszámra járnak közöttünk kaputos emberek, — mert hisz a bírósági kezelőhivatalnokok nem állanak egyedül nyomorúságukban, — családos, intelligens férfiak, kik évi ötszáz forintból kénytelenek magukat és családjukat fenntartani.

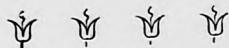
S ez az állapot megmetyeljezi egész társadalmunkat. Közvetlen hatása egyelőre csak a baksiszisztéma terjedése. Az ilyen nyomorúságosan dotált hivatalnok nem érzi a kötelesség súlyát, csak az élet nyomorúságát, s a pénz ő felsége rengeteg hatalmát. Hivatalos kötelességeit csak immel-ámmal vagy sehogysem teljesíti, kivéve, ha a nyikorgó kezelési apparatust némi finánciális eszközök segélyével gyorsabb mozgásba segítjük. Így jut el csak hosszas késelelem után a szegény ember a maga igazához, mert útjába állott egy másik szegény ember, s nem tudott ennek koncot dobni.

De az csak közvetlen hatása a szellemi proletárok nyomorának. A súlyosabb, borzasztóbb hatása csak később fog bekövetkezni vagy legalább is bekövetkezhetik.

Ez a szellemi proletariatus egyesülése azzal a nyomorgó tömeggel, mely testi munkájával, minden fizikai erejének lathatásával szerzi meg mindennapi kenyerét. Ez az erő, melynek ha támogatására kel a szellem, megmozgatják majd a régi recsegő alkotmányt, s félő, hogy erejük súlyától összeroppan az egész.

A socialis mozgalmat teljesen átalakíthatja az ilyen egyesülés. S megsinyli azt akkor az egész emberiség, gazdag és szegény egyaránt.

Ezért tehát okos és hasznos cselekedet, ha segélyére sietünk a szellemi munka nyomorultjainak, s megadjuk nekik a mindennapi megélhetés lehetőségét. Ha van pénzünk a katonatisztek fizetésének emelésére, kell, hogy azok számára is legyen, kik azt szintén megérdemlik, s inkább reá szorulnak. Értsük meg a kor intő szavát, s kövessük azt!

≡ AZ ASSZONYI REJTÉLY * IRTA QUICLY TÓBIÁS ≡

2

Már csak hiába nevet asszonyka, azért én magát mégis szeretem. Szeretem a bolondulásig, ... de nem, nem akarok ilyen elcsépelet frázist használni, – a féltésig szeretem. Ma éjjel is alig tudtam behunyni szememet, a miért hogy tegnap túlságosan szeretetreméltó volt Almádyval szemben. Minek viselkedik így, mikor tudja, hogy ez nekem rosszul esik?

– Ugyan menjen, maga gyerek. Már hogy lehet féltékeny arra a szegény fiúra? Mert kedves vagyok vele szemben? De miért is ne lennék? Van arra okom? Olyan tisztességes, jó gyerek, itt ül nálam egész délutánokon keresztül s mulattatni igyekszik. Már természetesen úgy a hogy tud, a maga módja szerint. Beszél a politikai helyzetről, a cselédekről, a boxerekről, s mindenről olyan sokat, hogy néha alig győzőm hallgatni. S erre az emberre maga féltékeny?!

– Erre is, meg mindenkire, még a férjére is, de hát utóvégre annak is vannak jogai.

– Magának pedig nincsenek, még a féltékenykedésre sem. Igazán úgy beszél, mintha legalább is ... de csitt, jönnek!

S a kiránduló társaság egy része megérkezett. Fiatal lányok és öreg urak, második ifjúságukat élő hölgyek, s gyerek-ifjak vegyest vonultak be a nyaraló kapuján. Élükön egy csúf kis emberke, ki úgy látszott, hogy nagy tekintélynek örvend a társaság előtt.

– Nini, a doktor úr, – szólalt meg a társaság vezetője, – s természetesen, kurizál. No, de így legalább ő nagysága nem unatkozott.

– Azt már nem is merném állítani, csak éppen, hogy türelmetlen voltam egy kissé, a miért ennyire megvárakoztattak. Sőt a mint látom, még most sem vagyunk teljes számban.

– Majd csak eljönnek a többiek. Úgy sem sietős egyelőre az útunk, s ha nagyságos asszony megengedi, egy kissé letelepedhetnénk.

– Óh kérem, csak minél kényelmesebben.

A társaság elhelyezkedett, s kezdetét vette a szokásos tere-feré. Dicsértek mindenkit, a ki jelen volt, s szapulták azokat, a kik nem voltak ott.

De bizony azok nem akartak megérkezni. Az egybegyültek végre is megunták a várást, s örömmel fogadták vezetőjük indítványát, hogy ők előre mennek Kirchbergbe, s a háziasszony pedig a doktor úr társaságában bevárja a többieket, s azután mindnyájan utánuk mennek.

– Tehát találkozás minél előbb a zene-pavillon előtt!

A kiránduló társaság eltávozott, s az asszonyka ismét egyedül maradt a fiatal emberrel. Hallgaton ültek egymással szemben, mindegyik a maga gondolataival elfoglalva.

S még egyre nem jön senki sem. A szőke asszony idegesen dobol a karosszék támlányán.

– Úgy látszik, hogy mi itt hiába várakozunk.

De mitévők legyünk most? Csak nem tehetem meg magával egyedül azt a hosszú utat? S itt maradni, az talán még rosszabb. Még ha legalább az a csúf ember nem volna közöttük, — az az én gonosz szellemem. Mindjárt gyanúba venne, s bizonyára azt sütné ki, hogy én a maga kedvéért maradtam itthon. Mitévők legyünk? Ugyan szóljon már maga is valamit!

— Csak tanácsot ne kérjen tőlem. Elég okos asszony maga arra, hogy önállóan cselekedjék.

— Hát akkor jérünk! Két rossz között még mindig ez a jobbik.

S neki indultak az útnak. Eleinte közömbös dolgokról folyt köztük a társalgás, de minél inkább távoztak a fürdőhelytől, annál melegebbek lettek az ifjú szavai, annál sóvárgóbban tekintett a csipke-betétes ruhából kivilágító gömbölyű karokra, s hőszin vállakra, a lazán feltűzött szőke hajra, a vérpiros ajkakra.

S az út mindegyre elhagyatottabb lett. Az ifjú körülnézett. Senki a közelben. Hirtelen átkarolta az asszony derekát, magához ölelte a védekezőt, s elborította csókjaival.

— Szeretem, imádom! . . .

A szőke asszony nagy nehezen kibontakozott az ölelő karokból, s nagyon, de nagyon haragos arcot vágott.

— Azután valamikép eszébe ne jusson, hogy még szóljon hozzám, mert tudom, hogy elmegy a kedve attól a felelettől, a mit én adok magának. Ilyen szemtelennek mégsem hittem volna.

*

Másnap komor arccal köszöntött be Almády, a mindennapos vendég.

— Igazán ez már mégis bosszantó! Képzelve csak nagysád, miről pletykálództak a Kurmuziknál.

Hogy engem egyedül láttak volna nagysáddal tegnap délután a Kirchbergbe vezető úton. No már ilyet . . . de nagyságos asszony tudja legjobban, hogy ez nem igaz.

— Szegény barátom, még compromittálják. Vagy talán miattam aggódik, soh'se bánja, hisz nem mondanak az emberek ezzel még semmi rosszat. S ha nem is magával, de Ternyei doktorral tényleg ott láthattak tegnap délután.

— Hát mégis egyedül járt nagysád egy fiatal emberrel, minő vigyázatlanság. Hogy is tehetett ilyet?

— Eh, ne beszéljen már bolondokat, törődöm is én azzal, hogy mit pletykálnak szanaszét. Nem is érdemes erről tovább szót vesztegetni.

Almády úgy vette észre, hogy kissé ügyetlen volt s mentegetődzve eltávozott.

Nemsokára beköszöntött a nagy bűnös Ternyei doktor. Keserű szemrehányások fogadták.

— Lássa, hogy mit köszönhetek én a maga tegnapi kirándulásának, tudja, hogy miket beszélnek rólam? Egyedül láttak a kirchbergi úton Almádyval, s már bizonyosan találtak ezen kifogásolni valót. A délutáni uzsonnához ma én vagyok a csemege. S ezt mind magának köszönhetem. S hozzá még azzal az emberrel! . . .

— Hja, ez az én művészetem. Ó a derék, a becsületes ember, — én meg a semmirekélő, s mégis velem nem hozza hírbe senki sem. Utóvégre érdemnek ez sem az utolsó.

Az asszonyka néhány pillanatig elgondolkozott, azután józú mosoly ült ki arcára.

— Tudja, az igaz, hogy maga nagyon egy szemtelen ember, de azért, ha itt ül velem szemben órák hosszat az a másik, egészen nyugodtan, az ő szokott modorában, — most mégis csak nagyon nevetséges embernek találom.

≡ MODELLEK * IRTA KÉZDI-KOVÁCS LÁSZLÓ ≡

Gyakran mondják, hogy a «modell» szó jelentősége misztikusabbnak tetszik, mint akár a mindenség rejtelmeit kifejező tohuwabohu.

Pedig sokkal ártatlanabb dolog ez, s önök, fiatal urak, ne villogtassák a szemüket, mikor modellekről lesz szó. Mert a képzőművészetek sokoldalúsága mellett nemcsak a szépség tökélyét kifejező női test, hanem egy csokor ibolya, egy virágzó almaág, vagy egy borzas macska is lehet ám modell. Gyönyörű modell — már annak, a kinek — egy ezerszeresen ráncozott vén asszony feje is és a világ valamennyi Vénuszával fölrhet egy jól kifejlett orang-utang. Az eredetiséget hajhászó művész megittasul, mikor a virágzó pipacsmezőt vagy a düledező jégvermet látja, pedig a gazda váltig röstelkedik érte, de a festőnek mégis többet ér a félholdas pipacsmező ezerhold buzatáblánál.

Mindez világosan mutatja, hogy a modell szó értelme nagyon is tágas s a művész szemében a mindenség valamennyi alkotása modell, melyből tetszés szerint válogatja ki a festő, szobrász vagy építőművész az egyéniségének megfelelő tárgyakat.

A modell legszebb, legigazibb válfaja persze az akt. (Már most tessék villogni!) Az akt az emberi test a maga természetes szépségében. Az emberi test pedig tudvalevőleg logikai összefüggés tökélye, egy izületekkel és izmokkal kipárnázott csontváz, melyet a színek végtelen változatosságával és harmóniájával megfestett bőr takar be. Mikor a legszebbet akarta teremteni az Isten, a meztelen női testet alkotta. Abban minden piktör és szobrász egyetért, hogy ennél szebb modell nincs a világon. Az antik művészeteknek ez volt alapja, ma is ez a modern művészet koronája. A görög Polycleitos, Agorakritos vagy Phidias épp úgy megértette a benne rejlő eszményi szépséget, mint Michel Angelo, Leonardo, Raphael vagy Rubens, s mint a hogy megérti a fin de siècle művészete is, legyen az akár primitív, akár raffineur szimbolista, neoimpressionista vagy a művészkedés egyéb sipistája. A művészet tulajdonképeni tárgya az emberi test — mondja Michel Angelo, az olasz iskola elismert királya — a tájat, vidéket és csendéleteket mulatságnak vagy kártérítésül kisebb szellemeknek kell átengedni. Cellini szerint pedig a képírás tetőpontja: jól megrajzolni a meztelen férfit és nőt.

Kétségtelen tehát, hogy a figurális festőknek és szobrászoknak van a legjobb dolguk. Ők embert festenek, a teremtsék díszét! Ha ugyan dísznek nevezhetjük azt, mikor

egy három mázsás serfőző zsiros bödönne elfajult lényét a késő utódjai számára óhajtja megörökíttetni, vagy mikor egy rútságban felnövekedett ötven éves hajadon erővel el akarja hitetni a későbbi századokkal, hogy az ő ráncai nem hasonlítottak a viharos tengerhez és orra és álla nem volt azonos Scylla és Charibdis szikláival, melyeken annyi édes remény szenvedett hajótörést. Föltéve tehát, hogy a modell szép, az alakfestés igen érdekes és gyönyörködtető munka, de nem gyönyörűség a modellnek, a ki ugyancsak megszenved érte. Azok a családok, kardalosnők és egyéb pillangók, kik ebből élnek, kitartóbb modellek, ez az ő napi «munkájuk», de az ilyenhez nem szokott egyéneknél néha csakis a hiúság csiklandozásával lehet a megkezdett művet befejezni. A jó falusiakat sokszor egyáltalán lehetetlen rábírni a modell-ülésre, mert attól félnek, hogy akkor hamarabb meghalnak. Azután a türelmetlenségük is bámulatos! Az első öt percben már nemcsak a saját képmását szeretné a vászonon látni Kucorka János, de az otthon főző «anyjukat» is a tizenkét gyerekével együtt, sőt azt se venné rossz néven, ha a Marci fiú is rajta volna, a ki most — hála Istennek — éppen Boszniában szolgál. Tíz pernyi modellülés után pedig vagy elalszik vagy akkorákat sóhajtoz, hogy majd elfújja a vásznat az állvánnyal s a piktorral együtt.

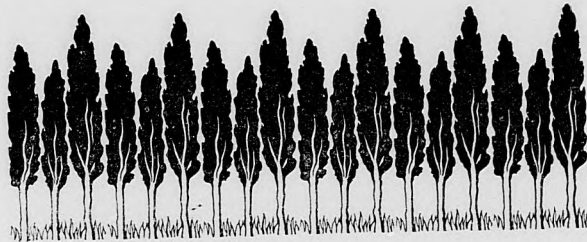
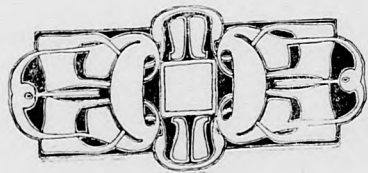
Még rosszabb dolguk van az állatfestőknek. Az emberrel, ha még akkora barom is, csak lehet valahogy beszélni. De hogyan adjuk például tudtára Faraónak, az oroszlán-gavallérlának, hogy most ne méltóztasson félrefordítani a sörénytől becses fejét? Vagy hogyan képzelnek önök egy legelő tinót, mely után a piktör cók-mókjával együtt szaladgál? Hát bizony az okos ember másképp segít a dolgán. A ló elég türelmesen megáll, ha a lovászgyerek a kötőféknél tartja, a barom is türelmes modell a jászol előtt, de ha az ember mozgást is akar tanulmányozni és főképp plein airt, akkor az úgynevezett kifutókba kell az állatot szabadjára eresztetni és lesve lesni, hogy mikor tér vissza mozgása közben abba az állásba, melyet a művész megörökíteni kíván. Ez a multság bizony türelem dolgában sokszor fölr a zabhegyezéssel. A kisebb fajta állatot madzaggal kötik oda valami asztallábhöz vagy fatörzshöz. A kisebb vadat puskával szerzi meg az igazi piktör és kitömi vagy a míg lefesti, dróttal alátámasztja, a nagy vadat pedig nem annyira a legsötétebb Afrikában, mint inkább az állatkerti ketrecek előtt illik tanulmányozni. Nincs megtiltva egy-egy

őserdei kirándulás se, ha a gorillacsádokkal való ismerkedés van a programmban. (No, majd ha repülni tudunk, akkor ezek a kirándulások is gyakoribbak lesznek!)

A tájképfestőknek a nagy közönség zseniális véleménye szerint, olyan könnyű a munkájuk, akár a harisnyát kötő vén asszonyoké. Nos, ez sincs egészen így. Tudvalevőleg télen nagyon hideg van, nyáron nagyon meleg van, őszkor esik az eső, tavasszal meg fúj a szél... Igen ám, de az a pompás árnyas és illatos erdő! Tessék csak beülni. Negyed óra múlva olyan szunyogroham lepi meg az embert, hogy majd világgá szalad a viszketéstől. Aztán, ha az ember szunyogot kerget és egyre vakarózik, akkor hogyan festi le azt a pompás, árnyas és illatos erdőt?... De hát a buja virágos és napos rét, melyet egy magános fa árnyából kéjjel tanulmányozhatunk. Kéjjel? És a legyek? Nyáron át még a lomnici csúcs tetején is szemtelen legyek bosszantják az embert. A méhek és darázsok is csodálatos műérzékkel bírnak a színek iránt és szívesen hagyják ott — névjegy hiányában — a fullánkjukat a jobb kezükben, melylyel az ecsetet tartjuk. Egy-egy barátságos szélroham feldönti a vásznat s egy-egy zápor kimossa. És az sül ki a végén, hogy télen, tavasszal és őszszel, mikor a természet igazán festői, alig lehet a zord időjárástól künn tartózkodni, csak nyáron, a mikor a természet leghétköznapiasabb pongyolában látható. A gyönyörű virágfakadás, a mélabús hervadás s a komor és tragikus tél hangulatának tanulmányozása többé-kevésbé náthával jár s a vásznak misztikus szava sok olyan fáradtságot és nehézséget elhallgat, a mire a laikus néző nem is gondol. A mocsaras hangulatok például nagyon regényesek, de átkozottul bűzös, posványos és miazmás jellegüket a színes vászon bőlesen eltítkolja.

Az irigykedés csakis a csendéletfestőket illeti meg... Önt ledér fiatal ember, ki egy csokor ibolyát vagy néhány rózsát megörökítvén, azokkal még a sétái közben is feszelegni tud... És önt, mélyen tisztelt Nagysád, a ki ropogós cseresznyét vagy illatos sült gesztenyét ad át a vásznan az éhes utókornak, de a modelljét pici (és esetleg hamis) fogaival jóízűen s édes munka közben fogyasztja el...

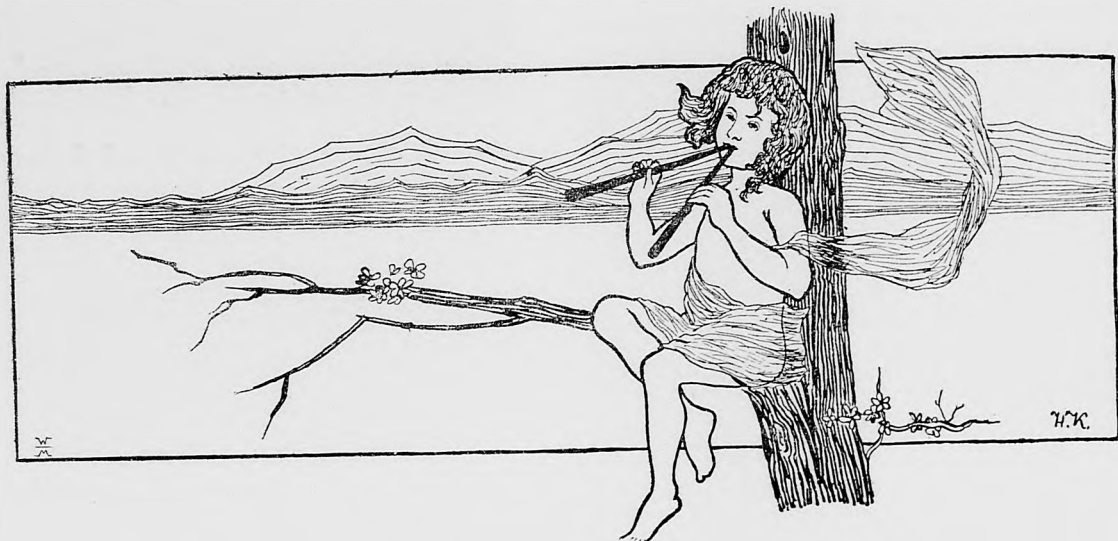
RÉGI DALOK

RÉGI DALOK, RÉGI VERSEK
SZERELEMRŐL SZÓLTATOK,
SZŐKE LÁNYOK, BARNÁ LÁNYOK
SOKAT ÍRTAM RÓLATOK,
ÓH, MERT SOKSZOR ÚGY SZERETTEM
AZT HITTEM, HOGY MEGHALOK,
ÉDES, GYÖTRŐ SZERELEMRŐL
SZÓLTAK AKKOR
É DALOK.

RÉGI DALOK, RÉGI VERSEK
KEDVES EMLÉK MIND A HÁNY,
HA OLVASOM ELÉM TŰNIK
EGY-EGY ÉDES, SZŐKE LÁNY
S FÁJÓ ÉRZÉS TÁMAD NYOMÁN:
FOGY A NÓTA, FOGY A DAL,
TŰNŐBEN AZ ÉDES TAVASZ
HA A SZÍV NEM
FIATAL.

LENGVEL MENYHERT

A MIRE AZ IDŐ MEGTANÍT * IRTA RAFAEL TORROMÉ

I.

Szent Isten! Milyen jó kedvvel lépett ki a mátkapár a templomból, nyomukban a sógorság, komaság és az ismerősök zibongó tömegével. Valamennyien legjobb, legtisztább ruhájukba voltak öltözve, sőt olyik még újat is varratott ez ünnepies alkalomra. Az utca mentén pedig a szomszédokat az ünneplők zaja, de meg a kíváncsiság is az ajtók elé s az ablakokba vonta s mosolygó arccal nézték a menetet s élén a komolyan lépdegélő ifjú házaspárt.

A férj csak úgy ragyogott bársonyzekejében s alul bő fekete nadrágjában. De még jobban ragyogott fénymázos, nyesett orrú cipője s az a sötétre festet nyúlborkalap, melyet kezében tartott; s hogy a ragyogás teljes legyen, még a vakító fehér ingére boruló vérvörös nyakkendőjét se hagyjuk említetlenül. Az arca barnásszínű volt s kellemes, csinos; az ifjú asszony pedig a maga tejfehér ábrázatával a város legtakarosabb leánya volt, a kinek a hangja édesebb a gitár szavánál, a termete formásabb a hegyekben szökdécselő gazellánál.

A menet egy kávéházhoz érkezett. Szomorú, elhagyott helyiség volt körülötte; most újra népesre, hangosra vált. Csak úgy regett belé a sok kacagásba, a tréfák nyomában: edénycsörömpölés, székhuzigálás, lótás, futkosás töltötte be a termet. A nép pedig odagyűlt a kávéház ajtajába s bár irigy szemmel nézte a mulatókat, mégis együtt örült

velük. Ízletes csokoládéval, lágy fehér kenyérral teltek meg az asztalok; az új férj jobbra is, balra is osztogatta a szivarokat.

A férfiak rágyujtván s a nők egynémelyike is, a termet egészen ködbe vonta a füst, mely a szobafűtőn s az ablakokon verődött le. A csokoládé után a frissítők következtek, a frissítők után a pálinka, mely mellett az értelmetlen zsvajt nótá váltotta fel, melybe olykor-olykor belevágott a ptyókások kiabálása. Végül apró csészékben feketekávé szolgáltak fel, miközben már indulni készültek néhányan. Mikor pedig már az egész társaság kihörpintette azt a rummal kevert feketekávé, az egész társaság felkerekedett s az utcán csoportosult kíváncsiak sorfala közt lassan, vigadva vonult tovább.

Kiérve a városból, a vendégség kétkerekű színes taligákra kapott fel; az új házaspár, Manuela és Fernando, ellenben kétfogatú kocsiba ült, melynek lámpáján ott ékesedett a 103-as szám.

— A határszéli csapszékbe! — kiáltotta Fernando a kocsisnak. — De gyorsan ám! Lesz borralaló!

Hogy mikép folyt a mulatság odakünn, azt könnyű elképzelni; szóval alkony tájban a társaság férfi részén már nagyon meglátszott a bor elvadító s elbutító hatása. Csak don Robustiano, egy szárazkéjú, mosolygó szemű, vörös szakállú ember maradt meg tiszta eszénél és értelmes beszédénél.

De a borgőz az ő nyelvét is megoldotta és folyt belőle a szóáradat minden képzelhető és képtelen dologról; kiváltkép a politikát nyaggatta, hatalmas frázisokat hangoztatva az általános szavazatjog mellett s a papi uralom ellen s a jövőendő emberiség ideáljairól a hallgatóság épülésére.

Mínt hogy már Fernandonak zúgott a feje e sok és tola-kodó beszédbe, így szólt don Robustiánhoz;

— Ugyan, kérem, hagyjon már békében. Mi közöm hozzá, hogy don Zutanot vagy don Menganot szeretné-e ön megválasztani! Vagy mit törődöm vele, hogy felszállnak-e a járadékpapírok vagy se? hogy van-e szavazatja minden szegény embernek vagy nincs? Se a papokkal nem veszekszem! Bánom is én az egész politikát és az ön ostoba ideáljait!

— Hát az se érdekli, hogy mikép írja be az adóhivatal a házáat?

— Nem bizony! Érdekelje azt, a kinek háza van! Nekem nincs egyebem ennél a csizmánál!

— Mert a csizmáról van szó... — kezdett bele a beszé-des Robustiano az új politikai előadásba, melynek se hosz-sza, se vége.

Néhány óra mulva a társaság visszatálgázott a városba. Az új férj kinyitván a kocsi ajtaját s megrántván a kocsis kabátja ujjasát, így kiáltott:

— Gyorsan! gyorsan!

— El akarja tépni a mándlim ujját?

— Van pénzem, hogy megfizessem.

II.

Az asszonynak is élt az apja, anyja, a férjnek is. Fernandonak két leánytestvére is volt, Manuelának egy huga, a ki az egész falu után bolondult.

Fernando szűk lakása kórházzá, lelencházzá s bolondok házává lett nemsokára. Ott dörmögött a bomlott eszű, vén após, ott nyafogott egész nap a napamasszony későszülött, beteges gyereke, ott sohajtozott három kikapós leány, kik közül az egyiket már gyermekkel is megáldotta az ég s ott adott életet Manuela iszonyú kínok között egy kis fiúcská-nak, kinek sívító hangja túlkiabálta valamennyiöket.

Asztalosmester volt Fernando, de abban az esztendőben nem esett eső s a folyóvizek, melyeken a fát szállítják, kiszáradtak; s a mellett nagyban divatozott Franciaországból hozatni a bútorkat, olyannyira, hogy számos asztalosműhely munka nélkül maradt.

Fernandonak is alig akadt munkája. Csinált egy éjjeli szekrényt a vasúti pénztárosnak, javított egy széket egy uzsorásnak, készített egy asztalt a városi őröknek s végzett még egy s más aprólékos dolgot, de mindez havonta alig

jövedelmezett többet öt-hat durosnál. Ebből kifizette a lakást és még annyi se maradt belőle, hogy a gyerekeknek cipőt vehessen.

Hamar zálogházba vándorolt a bársony zeke meg az alul bő fekete nadrág, a menyasszony gyöngyös mantillája s két, fejalávaló, hímes párnája. A dunnatoll felét is el kelle adni, midőn koporsót vettek a két pici gyereknek, kiket egy napon őlt meg valami ragadós betegség.

Az a kis nyomorúságos piszkos lakás kész pokol volt. A boldogtalan Fernando elsoványodott, elgyengült; ha lett volna munkája, se tudott volna dolgozni; hozzá mily két-ségsbeeséssel kelle látnia, mint pusztul el a nyomorúságban édesanyja.

A beteg asszony fia és a férj valahogy megbékéltek e sok búbajjal; a többiek azonban egyre siránkoztak, egyre jajgattak. Egy éjjel felemelkedett a beteg négy rozoga székre vetett ágyán s ezt dadogta:

— Kórházba! Kórházba vigyetek!

Fernando megijedt e kívánságra... A fejében ezer meg ezer más gond és szükség főtt.

— Vigyetek kórházba!... — nyögé újra a beteg.

Fernando halvány arcán könyek csurogtak alá... Bele kellett egyeznie, nem mert annyja kívánta, de mert a nyomor parancsolta.

Kért valakitől egy pesetát kölcsön s kocsit fagadott: épp a 103-as számút. Betakarták a fájdmában kiáltozó öreg-asszonyt ócska rongyokba s nemsokára ott ült a kocsisban a haldokló anya s a sápadt fiú. Mindkettő didergett s foguk vacogott s egész testükben reszkettek. S a kocsis hajtott a kórház felé.

A fiú meg-megrántotta a kocsis karját és kérő hangon szólt:

— Lassabban... lassabban...

— Hisz akkor sose érünk oda! — kiáltott hátra a kocsis.

— Az isten szerelmére! hiszen beteg édesanyámat visz-szük...

III.

A kórházban felvételi engedélyt kértek, melyet a városi tanács szokott kiadni. Persze Fernandonak nem volt ily engedélye. E nélkül nem akarták befogadni a beteg asszonyt. Fernando kért, könyörgött, térdre borult, sírt; az anyja pedig didergett, reszkedett.

— Hozzon legalább a polgármestertől egy írást! — mondották végre.

— De... addig az anyámból... az én édesanyámból mi lesz?... Meghal addig így... — felelé Fernando zokogva.

A beteg asszony, ki összekuporodva feküdt a földön, félve tekintett körül. A sok irgalmatlan ábrázat elrémitette.

Végre hosszas könyörgés után, tekintettel a beteg állapotára, irás nélkül is befogadták.

Fernando pedig egész éjjelen át céltalanul, félőrülten kóborolt az utcákon, közbe-közbe eszeveszett futásnak eredve mintha üldöznék. Pirkadott már, mikor elgyötörve, fáradtan s kiizzadva hazatért.

Lakást változtatott a nyomorú család, mert sokallották a házbért. Nyomorult viskóban telepedtek meg a város szélén. Egy szoba volt az egész házban s ez az egy szoba se volt szélesebb három méternél, se magasabb harmadfél rőfnél. A falba csak egy ablak volt vájva, ennek a táblái is kitörtek rég s helyükbe rozsdás bádogot raktak.

A város végén egy egész utca ilyen viskókból állott: a lakóik csupa földhöz ragadt szegény munkások.

A Fernandoékhoz legközelebb esőben egy sánta kőműves lakott. Juan Carrasconak hívták. Ez volt még a leggazdagabb ember az egész környéken, mert naponta megkereste a maga harmadfél pesetáját.

Egy téli éjjel fagyott is. Manuela dideregve szorította magához két fiát, hogy melegegjenek, egymáshoz simulván; a család többi tagjai félig dermedten heverték a földön. Fernando a falhoz támasztott jobb karjára hajtván fejét, sohajtott.

Hirtelen felegyenesedett, kalapácsot keresett elő a szoba egyik zugából, az ablakhoz rohant s egyik ablakszárnyat kiverte. Fejszével szétdarabolta a korhadt fát és meggyújtotta a szoba téglapadlóján. A család feltápáskodott s a tűz körül telepedett meg. De a korhadt fa füstje csakhamar fojtogató párákkal tölté be a levegőt, úgy, hogy ki keile nyitni ajtót, ablakot, melyeken át besüvöltött a fagyos északi szél.

Reggel Manuela nem tudott talpra állani: a hideg rázta s köhögött. Fernando megfogta és melengette az asszony kezeit s csókba borította azt a homlokot, a mely a lázban iszonyú álmokat és képzelgéseket fogant.

— Biztosan tüdővész! — mondogatta Fernando öreg édesapja, — behaltak már . . .

Ez utolsó szavaknál észrevette, hogy bolondokat beszél s elhallgatott.

Fernandot magát is láz fogta el. Nem a testét, hanem a lelkét. Gyűlölettel, haraggal, undorral telt el. S a lég is fojtogatta a szobában.

Kifutott az utcára, hogy feifrisítsa lankadó tüdejét s meneküljön azoktól a szörnyű gondolatoktól, melyek a beteg láttára ébredtek agyában.

IV.

Alig haladt husz-harminc lépést, midőn észrevette, hogy az utca közepén emberek csoportosulnak s heves kézmozdulatokkal kiáltoznak. Az is feltűnt neki, hogy bár ünnep sincs, az üzletek mind zárva, pedig jó későn lehetett már a reggeli órákban,

Kíváncsiságtól ösztönözve, ő is a zajongók közé állott, kiknek fenyegetései, haragja, s bosszúvágya tüstént megkapták hasonló érzelmekkel telt lelkét.

Még többen gyülekeztek; a zajongók tömege egyre nőtt

Barrikádokat raktak az utcakövezet kockáiból és ócska bútorokból s az elégedetlenek készültek a harcra.

Ott volt közöttük Juan Carrasco a kőműves, a zsákhordó, az elcsapott finánc és még sok kétségbeüzdött, éhségtől elgyötört ember.

— Halavány vagy! — mondták Fernandonak. — Talán félsz?

— Nem, hanem éhes vagyok!

— Gyere velem! — mondá Juan Carrasco. — Rugjuk be a pék boltjának az ajtaját!

És nemsokára Fernando néhány cipóval a lóna alatt, tele pálinkásbutykossal s egy füstölt disznólábbal rohant be házába.

Manuela holtan hevert a földön egy párnán.

Két öreg férfi, két öreg asszony és három gyermek neki esett az eledelnek s falták nagymohón.

Az ablakon fény áradt be . . .

Fernando hozzá se nyult a magahozta ételhez, bomlotan jártatta körül szeméit, mintha nem is látna, csak forogna a szemgolyója.

A mohón falatozók csámcsogása és veszekedése felriasztotta. Már járta kézről kézre, szájról szájra a pálinkásbutykos. Kikapta az egyik asszony kezéből s nagyot hörpintett. A vére pezsgeni kezdett. Ő is leült a földre és a többiek kezéből kiragadván a maradék kenyeret s húst, hamarjában mindent befalt.

A többiek rámordultak meg is ütötték, mert kivette kezükből a már szájukhoz emelt falatot. S verekedés támadt ott, földönültükben, a halott mellett.

A kevés alkohol lecsillapította az éhségébresztette szenvedélyeket s az akaratot a testtel együtt elgyengítette.

Egyszerre csak férfiak, nők siránkozásban törtek ki s a halottra borulva, nyögtek, jajgattak, kezeiket égnék emelvény. Pedig a halál nem volt a nyomorban rendkívüli, az evés volt csak szokatlan.

Fernandot hirtelen borzadás futotta át, a fejéhez kapott s kifutott az utcára.

Ima

Don Robustiano ütközött, a hogy kilépett a kapun.
 — No látja, szól Robustiano, — úgy-e már maga is kitémadt a magasztos ideálok mellett, maga is törődik a politikával, a szegény munkás ügyével! Vérért is tudja ontani a hazáért, az igazságért és a — kenyérért! A papok vagyonára is sovárog már, mi? Meg a mandátumot is szeretné a magához szító emberre bízni, he! Csakhogy nincs szavazatjoga, mert semmije nincs!

Fernando meglepetve hallgatta e beszédet. Izgatottsága s dúlt lelki állapota ellenére is gondolkodni kezdett... Többen közeledtek.

— Tudtam én, — folytató don Robustiano, — hogy maga a mi emberünk, hogy majd beáll don Silberio Pernaza csapatába, a ki a nép igazságos ügyének kél védelmére. A legderekabb ember ő a világon! Éljen don Silberio Pernaza!

— Éljen! — kiáltotta az odagyülekezett tömeg.

V.

A puskák ropogtak; véres volt a küzdelem. Fernando Juan Carrascóval s más tízzel a Varón-utcai 15. számú házat ürítette ki. Lakott abban a házban két uriaszony is, kik térdre borultak a támadók előtt s könyörögtek, hogy vigyék valami biztos helyre. Fernando engedett s a harc színterén át vezette a két asszonyt a határszéli csapszék felé. Vérben fetregő sebesültek közt haladtak el.

— Iszonyú látvány! — sóhajtá az egyik asszony egy vértócsába lépve.

Fernando nem felelt. De mikor odaértek a ház elé, hirtelen berúgta a kapu ajtaját s két kezével mutatva a halott asszonyra s a jajgató családra, kiáltá:

— Iszonyú? Nézd! Ez még iszonyúbb!

S betántorodott a szobába s eszméletlenül dőlt a halott mellé.

A két asszony maga futott tovább.

Alkonytájra megszűnt a csatazaj a puskaropogás.

A lázongókat leverték.

Fernando feltápaszkodott. Arca, keze véres volt, úgy vágta volt magát estében a földhöz. Azon véresen kilépett az utcára, mely kihalt, véres volt.

Az ajtó előtt két zsandár haladt el éppen s elfogta a véreskezű, véresarcú Fernandot.

UTON

KOCSIM ROBOG AZ ORSZÁGÚTON ÁT
 ÉS FÖLVERI A CSÖNDES ÉJSZAKÁT...
 ÉN HÁTRADÓLVA KIS ÜLÉSEMEN,
 AZ ÁKÁC HALK SUSOGÁSÁT LESEM.

FÖVÉNYRE ÉR A KOCSI HIRTELEN.
 ELHALLGAT A ZÖREJ. MÉLY CSÖND LESZEN.
 CSUPÁN AZ ÁKÁC SÚG-BÚG TITKOSAN,
 MINT A KINEK SOK ÉDES TITKA VAN.

S A MINT SUSOG A LOMB S RÁM SZIRMA HULL
 FEHÉREN AZ AKÁCFÁK ÁGIRUL:
 ÚGY TETSZIK: SELYMES, SZÉP FEHÉR RUHÁD
 SUHOG HALKAN AZ ÁKÁCLOMBON ÁT...

RUDNAI GYŐZŐ

≡≡≡ SZINHÁZ ≡≡≡

VÁROSLIGETI SZINKÖR

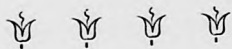
HEGYI ARANKA

Valahányszor Hegyi Arankáról esik szó, az jár az eszemben, milyennek *kellene* lennie a Népszínháznak. Nem annak a Népszínháznak, mely a primadonnák szerint osztályozza publikumát, mely Hegyi-, Blaha-, Küry-, Bárdy-, sőt még Bojár Teruska-imádókat ismer, de a mely hivatva volna igazi, minden személykultustól ment, tiszta műélvezetet nyújtani zenei élvezetek után vágyódó közönségének.

Hegyi Aranka sohasem tartozott azon primadonnák közé, a kik rikító színekkel jelentek meg a lámpák előtt, kik egy mesterkélt mosolyukkal szíveket törnek össze, s gyémántgyűrűs tenyereket készítenek a tapsolásra. Nem a dzsentrí kaszinónak játszik, de nem is a karzatnak. Alkotásaiban csak egy kelléket állít fel maga magának, hogy mindig művészi legyen. Finomabb gyakran, semhogy a tömeg megérthetné, s diszkrétebb, mint a hogy egy némelyik páholybérlős öreg úr kívánná.

Azért, ha jóízű embertől megkérdezzük, kit tart a Népszínház legelső művésznőjének, Blaha Lujza mellett Hegyi Arankát fogja említeni. Még Pálmai Ilka idejében is ezt mondták, s így mondják ma is, mikor egy olyan fényes tehetség tündöklök a Népszínház színpadán, minő Küry Klára.

A mult héten a Városligeti Szinkörben lépett fel egynéhány kiváló szerepében, s igazi műélvezetet szerzett a lassanként hazaszivárgó fővárosi közönségnek.

BUĐAI SZINKÖR

FELFORDULT VILÁG

A Budai Szinkör úgy látszik megtalálta várva-várt slágerjét. Makó igazgató már eleget áldozott a becsületes, igazi művészetnek, s így nem vehetjük tőle rossz néven az új operettet, melynek mindenesetre meg van az a hibája, hogy a közönség tódulni fog előadásaira, — annyira frivol. Különben lehetséges, sőt valószínű, hogy *Blum és Ferrier* urak szövege csak átsiklik egyes kétértelműségeken, a melyek a magyar szövegben egészen elvesztik eredeti értelmüket, s a színészek is aláhúznak egyet-mást ott, a hol inkább pontozni kellene.

Az alapul szolgáló ötlet mindenképen alkalmas arra, hogy operett-bohózat készüljön belőle. Tessék kérem elképzelni egy országot, a hol az urak az asszonyok. Hol a férfiaknak cirogatják az arcát, s támadják erényét, s a nő puskát hord és favágással erősíti izmait. Hogy ez a felfordult világ sok fura helyzetre ad alkalmat, könnyen érthető még akkor is, ha nem árulnók el, hogy egy nászj is fordul elő a darabban, mely szintén a szokásos «enfin seul»-lel kezdődik, csak hogy ez a boldog sóhaj a katonaruhás menyasszony ajkáról röppen el, s a myrtuskoszorúval ékeskedő piruló vőlegényhez száll.

Szó a mi szó, mulatni lehet a darabon, ha ezt a mulatságot mindjárt egy pár unalmasabb részlet és gyakori arcpirulás árán kell is megváltani. Zenéje pedig igazi francia muzsika, pezsgő, könnyed zene, s dicséretre válik *Gaston Serpette* tehetségének.

Az előadók közül első sorban *Sugár Aranka* és *Szende Anna* érdemelnek dicséretet. Az előbbi eleinte kissé nehezen tudott belemélyedni férfi szerepébe, később azonban a szokott pompás énekesnő volt. Szende Anna főleg temperamentumával, s megnyerő játékával hatott. *Havasi Szidi* valóságos kabinctalakit st. csinált az unokaöcsikéje ártatlanságára ügyelő nagynéni szerepéből. *Mihályi* szerepe volt talán a legnehezebb, mert csábított az izléstelenségre; annál inkább érdeműl szolgál, hogy izléstelen soha sem volt, legfeljebb hátulgomolásra emlékeztető ruháját cserélhetné fel valami kevésbé célzatos ruhadarabbal. Kisebb szerepében jó volt *Faragó*. Egy új színész is mutatkozott be a darabban, még a kevésnél is kevesebb sikerrel. Egy mozdulat, egy hanglejtés sem mutatta, hogy *Gervay Margit* kisasszonynak valami köze volna azokhoz a deszkákhoz, a melyről a közönséget akarja meghódítani. A darab kiállítása igen szép, s a rendezésért *Stoll Károly* méltán megérdemelte azokat a tapsokat, melyekkel a közönség az utolsó felvonás katonai felvonulása után elhalmozta.

—iki—

MAGYAR SZINHÁZ

MEGNYITÁS

Köszínházaink közül elsőnek a Magyar Színház nyitotta meg újra kapuit. Az új direktorban úgy látszik ugyancsak nagy az ambíció. Hol itt, hol ott hallani valamelyik friss tervéről, új akvizíciójáról, s ezek a mozaikszerű hírek egy jó szemű, jó érzékű színházi direktort sejtetnek Rajna Ferenchen. Remélhetőleg az ő vezetése mellett a Magyar Színház, mely a megnyitáskor az első volt, nem marad művészi eredmények tekintetében sem az utolsó.

MOZAIK

NAGYMÉLTÓSÁGÚ MINISZTER URAM!

Ezek voltak bevezető szavai a fenséges József főhercegnek. Csak két betűvel több, mint a mennyit a megszokás és a sablón megkövetel, s mégis ez a két piciny betű millió és millió magyar ember szívének húrjait hozta rezgésbe. Hiába, mi már ilyenek vagyunk, dacosak, kemények, nem engedünk a jussunkból egy fikarcnyit sem, de meleg szeretettel, hálás érzelmekkel övezzük körül azt, a ki a szívéből szól a mi szívünkhöz. A nagy nádor fia ismét emelkedett egy fokkal a magyarság szeretetében.

CREDO

Ez a büszke öntudatos szó van fölírva háromszáz esendes ember fejfájára a limogesi temetőben. Egy melegszívű, nemesen érző, de érzeimeiben megháborodott francia kisasszony buzgó közvetítése mellett jutott el a credoig az a háromszáz, ki ott örök álmát aluszsza. A nép, a mely nem lát keresztül a durva burkolaton, kövekkel hajigálta meg a lelki eltévelyedés házát, s néhány beteg ember javát akarta, az utolsó tördőféseket ütötte haldokló emberek testébe. Szomorú az eset mindenképen s ép úgy elítélendő az a Noualhier kisasszony, ki nagy vagyonát értelmetlenül fordítja jótékony célra, mint a tömeg, mely erőszakos eszközökkel akarja kivezetni a hamis ösvényből.

ŐS-BUDA VÁR †

Be kellett zárni a főváros legtágasabb mulatóját, mert nem volt elegendő közönsége. Azok, kik ékes esecse-bece gyanánt csillogtatják moráljukat, a mely mellesleg szólva igen gyakran talmi, nagy örömmel fogadták ezt az ujdonságot. Pedig éppen-séggel nincsen igazuk. Az a néhány pezsgős bódé, a mely

odakünn volt a szabadban, most beköltözik a városba, a perditák, kik Ős-Budavárában vetették ki hálójukat, szintén nem fognak kolostorba vonulni, csak a főváros közönsége lesz híján egy kellemes, szabad helynek, hol zene, színi előadások s artistikai mutatványok mellett olesó pénzen tölthetett el néhány órát estidőben. Hja, világváros volnánk.

KÜLSŐ ÉS BELSŐ MORÁL

A New-York kávéház ujdonsült kézikönyvtárából az egyik könyvnek lába kelt. Valami elegáns úri vendég kérte betekintésre, s mire a pincérek visszaakarták tenni a könyvet helyére, se azt, se a vendéget nem találták. Kisszerű lopásnak tekintethető az egész manipulációt, ha nem éppen a párbaj-kodex lett volna az a könyv, melynek olyan hamar akadt új gazdája. Így azonban igen jellemző erkölcsi felfogásunkra; mely némileg a spártaira hasonlít. Lopni szabad, de csak ügyesen, s csak úgy, ha nem látják, párbajozni azonban mindenesetre kell, mert csak egy kardvágással vagy pisztolylövéssel reperálhatod meg, ha betörték a fejedet, meggyalázták a nevedet vagy meghurcolták feleséged becsületét. Hiába, a párbajt elkerülni, nem olyan könnyű, mint azt, hogy a lopáson tetten érjenek.

A SZAMÁR FILOZOFIÁJA

— «Ha nem léteznék a fajtám, zavarban volnának az emberek, hogy minek nevezzék egymást kölcsönösen.»

CONSILIUM ABEUNDI

Két orvos consiliumot tart a nagybeteg ágyánál.
— Óh jaj! — gondolja a pessimista — ez a consilium abeundi!

IDÉZETEK A KLASSZIKUSOKBÓL

«*Quod licet Jovi et licet bovi*», szólta Jupiter, midőn bika alakjában megszőktette a szép Európát.

«*Isten veled, gyönyörnek szép lett volna,
Islen veled, de mást akart az ég!*»

Így vigasztalta a szemérmes József Potipharné ő nagyságát.

«*Enfin seul!*» ujjongott a férj, midőn felesége elutazott a fürdőre.

«*Csak ne veszítse el a fejét!*» vigasztalta a derék pap a delinquenst, midőn a vesztőhelyre kísérte.

«*És mégis mozog!*» gondolta magában a verejtékében fürdő hadnagy, midőn táncha vitte ezredesének kövér életepárját.

«*A látszat csal*», szólalt a bankóhamisító, midőn sikerült egy hamisítványa.

IRODALOM

LENAU

Augusztus huszonkettedikén mult ötven éve, hogy a döblingi élő-halottak temetőjében örökre lehunyta szemét egy sokat szenvedett poéta. Abban a hazában született, mely Vörösmarthy, Tompát, Aranyt és Petőfit szülte, poétának született, csak úgy mint amazok, de nyelvtudása arra készítette, hogy magyar szízzel németül énekeljen. A sors később messze üldözte hazájától, a tengereken át, a kozmopoliták hazájába, de bensejében azért megmaradt magyarnak.

Wem aber einmal klar und voll geklungen
Die wunderbare Heimatmelodie,
Der wird von bangem Heimweh tief durchdrungen,
Und er genest von seiner Sehnsucht nie.

Verseiben vissza-visszatér a magyar témákra. Hires magyar tárgyú verse, *Die Haideschenke*, melyet mindenütt ismernek, a hol német nyelven beszélnek az emberek. *Prolog*-ot ír a budapesti árvíz-károsultak felségélyezésére, hosszabb verset a Tiszaparti parasztokról (*Die Bauern am Theissstrande*), két nagyobb költeménye *Mischka an der Theiss* és *Mischka an der Marosch* ugyancsak hazánkhoz fűződik. A magyar népdal hangulata hatja át *Drei Zigeuner* című egyik legszebb költeményét. Magyarabb volt ő német verseiben, mint sok magyar nyelven író, de minden magyarság híján való poéta.

AZ OLVASÁS MŰVÉSZETE

Az olvasás művészetét a következőkben foglalja össze *Brandesz György*, a kiváló norvég aesthetikus egyik nemrégiben megjelent cikkében:

Miképp olvassunk? Hogy erősítsük betekintésünket, megsza-
baduljunk előítéleteinktől, s mindinkább egyéniségekké váljunk.

Miket olvassunk? Azokat a könyveket, melyek vonzanak és magukhoz láncolnak bennünket, éppen mivel megfelelnek ízlésünknek. Ezek azok a könyvek, melyeket reánk való vonatkozásban jóknak mondhatunk.

Egyik barátomnak valaki ezt mondotta: «Milyen könyvnek ad ön előnyt? a romantikusnak, naturalisztikusnak, symbolisztikusnak vagy minő más irányúnak?» «Jó könyveknek», felelte barátom. Én e feleletet kitünőnek tartom, mert semmi sem ostobább, mint mikor az ember rubrikákhoz igazodik. Az a jó könyv az én számomra, mely fejleszt engem.

Hogyan olvassuk ezeket a jó könyveket? Először odaadással, azután kritikával és ha lehetséges úgy, hogy olvasmányainknak meglegyen a középpontjuk, s mi összefüggést sejtünk vagy

találjunk, végül úgy, hogy sajátunkká tegyünk azt a tanulságot, mely minden elbeszélte eseményben fellelhető.

Így az egyes könyvben egy egész világ tárulhat fel előttünk. Egy darabot az emberi természetből ismerünk meg azon könyv által, a mely emberi természetben nemesak a saját természetünket fogjuk felismerni a maga állhatatlanságában, de a dolgok változhatlan lényegét, a mindenség maradandó törvényeit. Végül, ha figyelmesen olvasunk, képesek leszünk arra, hogy erkölcsileg emelkedjünk, mennyiben élénken átérezzük s megértjük, mit kell tennünk, s mit kerülnünk.

KÜLFÖLDI IRODALOM

A német könyvpiacra egész csomó érdekes munka jelent meg mostanában. Legnagyobb szenzációt keltette *J. Barbey d'Aurevilly Les diaboliques* c. novella-gyűjteményének a fordítása. A szerző már 1874-ben írta munkáját, s már meg is halt azóta, de műve csak most jelenik meg először német fordításban. Kettőben is egyszerre; a jobbik a Wiener Verlag kiadásában Berthof M. tollából való, s a rendkívül ízléssel kiállított kötetet Felicien Rops rajzai díszítik.

Igen érdekes még az a néhány novella-kötet, melyet a Wiener Verlag világra bocsájtott. *Fjedor Sodogub Árnyékok* c. kötet, *Fritz Dörmann, Gustav Macasy, Max Messer, Arthur Morrison, Felix Sallen, Vernon Lee, Susi Wallner* részint eredeti, részint fordított novella-gyűjteményei. Csupa érdekes kötet, melyek közül egyikre vagy másira esetleg még visszatérünk. Jóízű humorú kötetecske *A fiatal pár*-nak címzett házassági kate névtelen szerző tollából Schönthan Pál előszavával.

KI ÍRTA «TAMÁS BÁTYA KUNYHÓJÁT»?

Köztudomás szerint Mrs. Harriet Beecher Stowe, s művével oly nagy sikert ért el, hogy Angliában talán ez volt a biblia után a legelterjedtebb könyv. Igen érdekes adatot közöl azonban egyik életírója. E szerint Mrs. Harriet Beecher Stowe egyik beszélgetésükben előtte azt a vallomást tette, hogy a tulajdonképeni szerző nem ő. Csak eszköz volt Istennek kezében. «Egymás után tódultak fel képzeletemben képek, miként víziók, s én csak leírtam a látottakat.» Az a körülmény, hogy a szerző egyik műve sem közelítette meg még csak távolról sem az «Uncle Tom's cabin»-t, a mysticismussal eltelteknek csak további bizonyítékul szolgálhat Beecher Stove asszony szavai mellett, a felvilágosodott ember azonban vagy szánt-szándékos affektálást vagy önáltatást lát az egész kijelentésben.

FRANCIA ÍRÓK JÖVEDELME HATVAN ÉV ELŐTT

Hatvan év előtt még a francia írókra sem jártak olyan aranyidők, mint mostanában. Akkortájt, — így meséli azt Girardin, — mintegy kétszáz ember élt Franciaországban, kik rendszeresen

vásároltak irodalmi ujdonságokat. Ehhez lehet még számítani 800 kölesönkönyvtárt, olvasótermet stb., úgy hogy mintegy ezer biztos vevőre lehetett számítani minden valamire való regénynél. Eltekintve a poétáktól, az akkori írókat öt csoportba lehet osztani. Első csoport: olyanok, kiknek könyvéből mintegy 2500 példány kelt el, s kik 3000—4000 frankot szereztek egy-egy munkájukkal. Ide csak kettő tartozik Hugo Viktor és Paul de Kock. Második csoport: 1500 példány, 1500—1750 frank jövedelemmel. Ide négyen tartoznak: Balzac, Soulié, Sue és Jules Janin. Harmadik csoport 1000—1200 példány, 1000—1200 frank jövedelemmel. Ebbe a csoportba hat író tartozik, köztük a legjelentékenyebb Alphonse Karr. A negyedik csoport tizenkét szerzője fejenként 600—900 példányt ad el könyvéből, s honoráriumuk 500—800 frank. Köztük szerepel Musset is. Az ötödik csoportba tartozik a francia írók zöme. 500 példányon felül nem viszik, s írói munkadíj fejében soh'sem kapnak többet 100—500 franknál.

Szóval van valami hasonlatosság az akkori francia és a mai magyar viszonyok között.

ZENEIRODALOM

A «Musik-Blätter» 19-ik száma ismét rendkívül érdekes tartalommal jelent meg, mely különösen a könnyebb zene híveinek fog örömet szerezni. Ezen füzet tartalma kizárólag táncdarabokból áll, köztük Ivanovici, Falck, Sternbach, Lapert, Hummel s Strauss János művei. Végleges elhatározás folytán e lap szerkesztősege f. é. október hó 21-én a Vigadó nagytermeiben, ugyancsak e lap tartalmából összeállított műsorból, a «Musik-Blätter» olvasóinak hangversenyt rendez, melyhez a belépés díjtalan lesz. Az eddig megjelent 18 füzet operákat, táncdarabokat és klasszikus zeneszámokat magában foglaló tartalmával egyenkint is megrendelhető a «Musik-Blätter» kiadóhivatalában (Budapest, VII., Felső-Erdősor-utca 37. sz.) Egyes füzet ára 30 kr. = 60 fillér.

A «Művészvilág» szerkesztősege és kiadóhivatala f. é. augusztus hó 1-től VI., Teréz-körút 33. sz. a. létezik.

Rudnai Győző felelős-szerkesztő távollétében a lap szerkesztéséért felelős dr. Fridrik Imre, helyettes-szerkesztő.

SZÖKE BESTIAK KÖZÖTT * VÍGJÁTÉK EGY FELVONÁSBAN

==== IRTA MAX DREYER =====

(Vége.)

Detlev:

No, ehhez már igazán semmi közöm sincs többé. Még az esti vonattal szándékozik utazni?

Inga:

Igen – természetesen. Ha ugyan lehetséges.

Detlev (óráját nézi):

Még eléri. Rögtön befogatok.

Julian:

Óh, ön olyan előzékeny Bernhöved úr!

Detlev:

Bocsánatot egy pillanatra. (El.)

Julian (leül egy székre, letöröli homlokáról az izzadságot; panaszosan, felvető szempillákkal):

És ilyesmi nőnek nevezi magát! (Ferenc belép.)

Ferenc:

Elvigyem a nagyságos úr bőrdíkjét?

Julian:

Igen – kérném. – Fönn mindent készen talál.

Ferenc (a hegedűre):

Elvigyem a hegedűtököt is?

Julian:

Köszönöm. Azt majd magam viszem.

Detlev (belép):

Így. A kocsit rögtön itt áll az ajtó előtt. – (Szünet.) Egy kérésem volna Winkler úrhoz.

Julian:

Óh – ezer örömmel – –

Detlev:

Engedje meg, hogy kocsisom magával vihesse ebeimet is. Tegnap óta alig mozogtak valamicskét. Természetes, hogy ilyen kocszítás alkalmával rettenetes lármát csapnak s nem tudom, hogy hogyan szokják meg majd ezt az ön muzsikális fülei?

Julian:

Kutyaugatás? – Óh – azt én módfelett szeretem.

Detlev:

Úgy hát.

Julian:

Engedje megköszönnöm az ön határtalan előzékenységét.

Detlev:

Ugyan kérem. A köszönet csak minket illet. Remélhetőleg nem találja a dolgot olyan rossznak, a milyennek látszik.

Julian:

Ön olyan kegyes, Bernhöved úr.

Detlev:

És aztán nemsokára vissza kell térnie. Ez a rövid látogatás nem számít. Akkor majd jobban fogjuk egymást kiismerni.

Julian:

Nagyon szeretetreméltó! És most újra ezer köszönet.

Detlev:

Tehát viszontlátásra. Nőm elbucszott már öntől.

Julian:

Igen! Igen! De nagyon is!

Detlev:

Szerencsés utat, Winkler úr! Minden jót! (Kivezeti az ajtón, aztán a szomszéd-szobához megy, beszél.) Inga! Itt vagy? (Inga kilép.) Mért nem maradsz itt?

Inga (kedélyesen):

Nem tudtam már tovább nézni Winkler úr küzdéseit.

Detlev:

Igaz! Hogy remegett ez az ember! Mellesleg szólva: komikus figura. De végre mégis csak csinos teremtés!

Azt hiszed? Inga:

Olyan egyszerű és fesztelen. Detlev:

Igen, igen. Inga:

Detlev (rágyújt egy cigarettára):
Tán valami kellemetlen dolog érte? — De előbb
hadd beszéljünk előbbi látogatónkról.

Kiról? Inga:

Vadorzó barátomról. Mit csináljak vele? Detlev (lefelé mutat):

A mint ismerlek, te szabadon fogod bocsátani. Inga:

Igenis! Úgy fogok tenni. Detlev:

Látod? Inga:

Sajnálom a szegényt. Detlev:

Rá lőttél talán? Inga:

Nem. Detlev:

És életed forgott kockán. Inga:

Detlev:
Nem volt több lőszere. Így aztán hatalmamba
kerítettem.

Inga (fejét rázza):

Minek is cipelted magaddal? Azonnal szaba-
don bocsáthattad volna.

Detlev:
Igen — tudod — eleinte mégis az volt az el-
határozásom, hogy átadom a törvénynek. Végre is
a vadorzás nincs megengedve; kivált vadászok-
nak a feje körül lövöldözni. De olyan szegény
flótásnak látszik, — egy féltucat gyerek a háznál
és semmi eledel. Hadd legyen meleg vacsorája
s aztán mehet Isten hírével.

Inga:
Te vagy egy igazi! Azt hiszem, hogy te ház-
ról házra hagynád magad kergetni. Te még azt
is a legnagyobb nyugalommal néznéd utóvégre,
hogy elrabolják feleségedet.

Detlev (karját neje nyaka köré fonva):
Ha engedi magát: Isten neki! A ki bírja: azé
legyen.

Inga:
Mondjak neked valamit?

Nos? Detlev (ölebe ülteti):

Tudod, mi volt az előbb Winklerrel? Inga:

Halljuk. Detlev:

Gyalázatosan viselkedett velem szemben. Inga:

Úgy? Detlev:

Szerelmi vallomást tett nekem. Inga:

Hahaha! A kis muzsikus! Detlev (jókedvűen nevet):

És ezen te nevensz? Inga:

Igen! Hahaha! Nevensz te is! Detlev:

Veled ijesztgettem őt, te vérszomjas tigris te! Inga (szintén nevetni kezd):

Zenei rém! Detlev (komikus, mogorva arccal):

Igen te vén szörnyeteg! Te borzasztóan ked-
ves, vén szörnyeteg te!
(Közben hallani, a mint egy kocsí elrobog s felhangzik
a kutyaugatás. Detlev mozdulatot tesz, mintha mondaná:
Ott távozik és nem tér vissza többé.)

Ford. Rudnai Győző.